

รายงานเรื่อง การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของไทย

.....

ประวัติศาสตร์ไทย คือ ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยการปกครองจะมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นแกนกลาง ปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนถึงการเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ และได้ปกครองในระบบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑-๔ พ.ศ.๒๓๒๕-๒๔๑๑)

ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ยังคงยึดรูปแบบการปกครอง แบบจตุสดมภ์ ตามแบบกรุงศรีอยุธยา เพราะระยะนี้ชาติไทยก็มีภาระ หนักไปทางด้านการทำสงคราม ป้องกันประเทศ ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการปกครองมากนัก มีเพียงในสมัยรัชกาลที่ ๑ ที่ได้มีการประกาศกฎหมายตราสามดวง เมื่อปี ๒๓๔๗ อันเป็นการเริ่มโฉมหน้าใหม่ของประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ซึ่งเป็นการนำกฎหมายเก่าๆ ที่ใช้กันมาก่อนปี พ.ศ.๒๓๔๗ มาชำระสะสางกันใหม่ โดยประสงค์จะแก้ไขความไม่ยุติธรรม ความไม่เหมาะสมต่างๆ ในกฎหมายเก่าเหล่านั้น กำหนดเป็นกฎหมายใหม่ขึ้นมา และที่เรียกว่ากฎหมายตราสามดวง เพราะได้มีการประทับตราสามดวง เพื่อกันการปลอมแปลง และเพิ่มความแท้จริง เมื่อจะมีการอ้างอิง หรือมอบหมายดังกล่าวไปใช้ ตราสามดวงนี้ได้แก่ตราราชสีห์ เป็นสัตว์ในวรรณคดีไทย เป็นตราประจำตำแหน่ง สมุหนายก ต่อมาเป็นตราของกระทรวงมหาดไทย

ตราคชสีห์ เป็นสัตว์ในวรรณคดีไทยเช่นกัน ต่างจากราชสีห์ตรงที่มีวง ตรงกับคำว่า คช ซึ่งแปลว่าช้าง เป็นตราประจำตำแหน่งสมุหกลาโหม ต่อมาเป็นตราของกระทรวงกลาโหม

ตราบัวแก้ว เป็นภาพเทพดาถือดอกบัวเป็นตราประจำตำแหน่งโกษาธิบดี ต่อมาเป็นตราของกระทรวงการต่างประเทศ (นพนิธิ สุริยะ ๒๕๓๑ : ๖๖)

ส่วนรูปแบบและลักษณะการปกครอง โดยทั่วไปแล้ว ช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ ๑-๔ จะเหมือนกับการปกครองของสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่

การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) เหตุการณ์บ้านเมืองได้ผันแปรแตกต่างไปจากเดิมเป็นอันมาก ทั้งความเจริญของบ้านเมือง ก็เพิ่มมากขึ้นการติดต่อกับต่างประเทศซึ่งมีมาตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ ๔ ก็มีมากขึ้น โดยเฉพาะการแสวงหาเมืองขึ้นของชาติตะวันตกที่สำคัญ ๒ ชาติ คือ อังกฤษ และฝรั่งเศส ที่ได้ประเทศรอบๆประเทศไทยเป็นเมืองขึ้น และกำลังคุกคามเข้าใกล้ประเทศไทยเข้ามา

ทุกขณะ อันจัดเป็นอันตรายอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าระบบการปกครองของไทยไม่มั่นคงพอ หรือดำเนินนโยบายผิดพลาดไทยก็คงจะไม่รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของต่างชาติได้ แต่เพราะพระอัจฉริยภาพ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปราดเปรื่อง มองการณ์ไกล จึงทรงดำเนินนโยบายทางการเมือง นำประเทศไทยรอดพ้นจาก วิกฤตการณ์ของการถูกคุกคาม ทางการเมืองมาได้ อีกทั้งทรงมีพระราชประสงค์ ในอันที่จะทรงนำเอาสิ่งใหม่ๆ มาใช้ในการปกครองประเทศ แก่ไขธรรมนิยมการปกครองให้เหมาะสม ยกเลิกธรรมเนียมประเพณีที่กดขี่และอยู่ติธรรมแก่อาณาประชาราษฎร์ ทั้งนี้เพื่อความทันสมัยและความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง เยี่ยงอารยประเทศ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการดำเนินการต่างๆ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงนับว่าเป็นการปฏิรูปการปกครอง การบริหารที่สำคัญของชาติไทย นำความเจริญรุ่งเรืองนานัปการ มาสู่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทย สิ่งต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ มีมากมายหลายด้าน ซึ่งล้วนแต่เป็นการวางรากฐานที่สำคัญ ของการพัฒนาความเจริญ อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่เป็นความเจริญ ต่างๆ ที่เป็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ล้วนแต่เกิดจากการวางรากฐานมาจาก สมัยรัชกาลที่ ๕ แทบทั้งสิ้น ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและการเมือง

ในที่นี้จะขอสรุปอย่างย่อๆ ที่เป็นเพียงตัวอย่างที่สำคัญ ที่เป็นการปฏิรูปการปกครอง และมีผลสืบเนื่องมาถึงความเจริญในปัจจุบัน เช่น

๑. จัดตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ๒ สภาคือ

ก. เสนาบดีสภา ประกอบด้วยขุนนางผู้ใหญ่ ๑๒ คน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ต่อมาเปลี่ยนเป็นรัฐมนตรีสภา ประกอบด้วยเสนาบดี ๑๒ คน และบุคคลอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๑๒ คน (เป็นที่มาของคณะรัฐมนตรีในปัจจุบัน)

ข. องคมนตรีสภา เป็นสภาที่ปรึกษาของกษัตริย์ และช่วยปฏิบัติราชการอื่นตามแต่จะทรงมอบหมาย ครั้งแรกทรงตั้งองคมนตรี ๔๕ คน เพื่อทรงรับฟังความคิดเห็น จากบุคคลต่างๆ แทนที่จะฟังแต่เสนาบดีในสภาแรก เพื่อเป็นการฝึกหัด การปกครองระบบรัฐสภา

๒. ยกเลิกจตุสดมภ์ ยกเลิกตำแหน่งสมุหนายก และสมุหกลาโหม จัดตั้งเป็นกระทรวงขึ้นใหม่ มี ๑๒ กระทรวง มีเสนาบดีประจำทุกกระทรวงเป็นหัวหน้า เสนาบดีเหล่านี้รวมกันเป็น เสนาบดีสภา กระทรวงที่ตั้งขึ้นมามีดังนี้

๑. กระทรวงมหาดไทย

๒. กระทรวงกลาโหม

๓. กระทรวงนครบาล

๔. กระทรวงการต่างประเทศ

๕. กระทรวงวัง

๖. กระทรวงเกษตราธิการ

๗. กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

๘. กระทรวงยุติธรรม

๙. กระทรวงยุติธรรม

๑๐. กระทรวงธรรมการ

๑๑. กระทรวงโยธาธิการ

๑๒. กระทรวงมูราชิการ

ต่อมาเมื่อสิ้นสมัยรัชกาลที่ ๕ กระทรวงต่างๆคงเหลือ ๑๐ กระทรวง โดยยุบกระทรวงมูราชิการ เข้าอยู่ในกระทรวงวังและยุบกระทรวงยุติธรรมเข้ากับกระทรวงกลาโหม

นอกจากนี้ ยังได้ทรงปรับปรุงการปกครอง และราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้มาจนปัจจุบันนี้

๓. การปรับปรุงภาษีอากร ให้เป็นธรรมและวางระเบียบให้รัดกุมยิ่งขึ้น ให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง

๔. มีการปฏิรูปสังคม โดยการเลิกทาส ซึ่งดำเนินการเป็นขั้นๆ จนในที่สุดก็เลิกได้ทั้งหมด โดยไม่กระทบกระเทือนผู้เป็นนายแต่อย่างใดทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้ยกเลิกระบบไพร่ซึ่งใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ทรงประกาศใช้ พ.ร.บ. ลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.๒๔๔๘ ซึ่งเป็นทหาร ๒ ปี แล้วปลดออก ทำให้มีอิสระในการประกอบอาชีพมากขึ้น

การปกครองของไทยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.๒๔๗๕

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) พระองค์ได้ดำเนินนโยบายเจริญรอยตาม พระยุคลบาท ของพระราชบิดา (รัชกาลที่ ๕) ทั้งในการจัดระเบียบบริหารราชการ ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง ให้เหมาะสม ทันสมัยอยู่เสมอ ในเรื่องของการปกครอง ก็ได้ทรงวางรากฐานสำคัญ ในการนำประชาชนไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย โดยการส่งเสริมการศึกษา ทรงตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้น ใช้เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๖๔ ทรงโปรดให้สร้างเมืองสมมุติขึ้นชื่อ ดุสิตธานี ในบริเวณพระราชวังดุสิต ให้เป็นเมืองที่ปกครองแบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนในเมืองมีสิทธิเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ปกครอง ให้ประชาชนรู้จักการอภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งกันและกันได้ ในสภา เป็นการฝึกความพร้อมให้แก่ประชาชน ให้รู้และเข้าใจในวิธีการแบบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงมีแนวความคิดที่จะให้ประเทศชาติ ได้ปกครองแบบประชาธิปไตยต่อไป

ครั้นถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗) ก็ยังทรงมีพระราชประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะให้ประเทศได้ปกครองแบบประชาธิปไตย ทรงเตรียมการต่างๆที่จะเป็นหนทาง นำไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย ถึงกับโปรดให้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเตรียมจะพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ในโอกาสวันฉลองการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ ครบรอบ ๑๕๐ ปี แต่ คณะอภิรัฐมนตรีสภา ที่เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ได้ทักท้วงว่ายังไม่ถึงเวลาอันควร เพราะประชาชนยังมีพื้นความรู้ทางการเมืองน้อย โดยเฉพาะยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับคำว่าประชาธิปไตย ซึ่งจากพระราชหฤทัยไปทางประชาธิปไตยของพระองค์

รัชกาลที่ ๗ ดังกล่าวนี เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ “ คณะราษฎร ” กล้าที่จะทำการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง

อย่างไรก็ดีในสมัยรัชกาลที่ ๗ ก็ได้ทรงเตรียมประเทศ เพื่อไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย โดยมีการจัดตั้งสภาขึ้นหลายสภาคือ

๑. เสนาบดี ซึ่งประกอบด้วยเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานราชการกระทรวงต่างๆ
๒. อภิรัฐมนตรีสภา เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดินระดับสูง ของประเทศ ประกอบด้วยเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง ที่มีความรู้ความสามารถ
๓. องคมนตรีสภา เป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ ทรงเลือกสรรพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการผู้ใหญ่ทั้งในและนอกราชการ ซึ่งทรงคุณวุฒิ ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของพระราชมหาราช ตั้งขึ้นเป็นกรรมการองคมนตรี มีหน้าที่รับโครงการพระราชดำริ ไปวินิจฉัยและเสนอความเห็น อันพึงเป็นประโยชน์แก่แผ่นดินแทนประชาชน อันเป็นการฝึกหัดวิถีสภาในอนาคต

รัฐบาลไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.๒๔๗๕

ภายหลังจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ก็ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลที่ประกอบด้วย ตัวแทนของประชาชนขึ้นบริหารประเทศ ประเทศไทยเลือกเอากการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นรัฐบาลของไทยเราจึงเป็นรัฐบาลแบบคณะรัฐมนตรี (Cabinet) แต่รัฐบาลชุดแรกที่ตั้งขึ้นนั้นยังไม่ชื่อคณะรัฐมนตรี แต่ไปใช้ชื่อ “ คณะกรรมการราษฎร ” ซึ่งประกอบด้วยประธานคณะกรรมการราษฎร เป็นหัวหน้ากับ “ กรรมการราษฎร ” เกี่ยวกับการใช้คำเรียกชื่อคณะรัฐบาลนี้ ขณะที่รัฐบาลกำลังเปิดประชุม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะประกาศใช้เป็นฉบับถาวร (ฉบับ ๑๐ ธันวาคม) นั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานข้อกังขามายังพระยามโนปกรณนิติธาดาว่า การใช้คำว่า “ กรรมการราษฎร ” แทน Minister หรือ “ เสนาบดี ” ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ทรงเห็นว่าไม่เหมาะสม ในฐานะที่กรุงสยามมีกษัตริย์ คำว่า “ กรรมการราษฎร ” หนักไปทาง Commissar ของโซเวียตรัสเซีย ซึ่งปกครองแบบรีพับลิค (Reprblic) ที่ประชุมจึงได้ถกเถียงกันถึงคำๆ นี้ ในที่สุดจึงลงมติ ให้ใช้คำว่า “ รัฐมนตรี ” แทน “ กรรมการราษฎร ” และใช้คำว่า “ นายกรัฐมนตรี ” แทน “ ประธานคณะกรรมการราษฎร ” และนี่คือที่มาของคำว่า รัฐมนตรี (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ๒๕๓๕ : ๗๗) และตั้งแต่นั้นมาในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ จะเรียกรัฐบาลว่า คณะรัฐมนตรี ซึ่งตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน ไทยเรามีคณะรัฐมนตรีถึง ๕๕ ชุด มีนายกรัฐมนตรี ๒๗ คน คณะรัฐมนตรีบางชุดก็มีจำนวน

มาก บางชุดก็มีจำนวนน้อย แล้วแต่สถานการณ์บ้านเมืองคณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ มีช่วงเวลาอยู่ในตำแหน่ง และสาเหตุของการสิ้นสุดตำแหน่งดังต่อไปนี้¹

क्रम.ที่	นายกรัฐมนตรี	เริ่มวาระ	สิ้นสุดวาระ	ระยะเวลา	สิ้นสุดลงโดย
๑	พระยามโนปกรณนิติธาดา(ก้อน หุตะสิงห์)	๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕	๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕	๑๖๕ วัน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕
๒		๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕	๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖		รัฐประหาร โดยพระราชกฤษฎีกา
๓		๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖	๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖		ลาออก และรัฐประหาร (นำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา บังคับให้ลาออก)
๔	พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)	๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖	๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖		ลาออก (เลือกตั้งทั่วไป)
๕		๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖	๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗		ลาออก (สภาไม่อนุมัติสนธิสัญญาจำกัดยางของรัฐบาล)
๖		๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗	๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐		ลาออก (กระทู้เรื่องขายที่ดินพระคลังข้างที่)
๗		๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐	๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๐		สภาครบวาระ (เลือกตั้งทั่วไป)
๘		๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๐	๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๙	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม (หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตตะสังคะ))	๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑	๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕		ลาออก (เปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีให้เหมาะสม)
๑๐		๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕	๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗		ลาออก (สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติร่างพระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด)

¹<http://th.wikipedia.org/wiki>

๑๑	พันตรี ควง อภัยวงศ์ หลวงโกวิทอภัยวงศ์	๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓	๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘		ลาออก (สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ สิ้นสุดลง)
๑๒	นายทวี บุญยเกตุ	๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘	๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘	๑๗ วัน	ลาออก (เปิดโอกาสให้ผู้ที่เหมาะสม เข้ามาแทน)
๑๓	หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช	๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘	๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๑๔	พันตรี ควง อภัยวงศ์ หลวงโกวิทอภัยวงศ์	๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๙	๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙		ลาออก (แพ้คดีสภาที่เสนอ พระราชบัญญัติที่รัฐบาลรับไม่ได้)
๑๕	นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนู ธรรม)	๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๙	๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๙ (เลือกตั้งทั่วไป)
๑๖		๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙	๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙		ลาออก (ถูกใส่ความกรณีสวรรคต รัชกาลที่ ๘)
๑๗	พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรง นาวาสวัสดิ์ (หลวงชำนาญนาวาสวัสดิ์)	๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙	๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐		ลาออก (หลังจากการอภิปรายทั่วไป ๗ วัน ๗ คืน)
๑๘		๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐	๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐		รัฐประหาร นำโดยจอมพล ผิน ชุณหะวัณ
	คณะกรรมการแห่งชาติ นำ โดย จอมพล ผิน ชูณหะวัณ	๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐	๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐	๓ วัน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๙๐ และแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนใหม่
๑๙	พันตรี ควง อภัยวงศ์ หลวงโกวิทอภัยวงศ์	๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐	๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑		ลาออก (เป็นรัฐบาลรักษาการเพื่อจัด เลือกตั้งทั่วไป)
๒๐		๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑	๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๑		ลาออก (คณะรัฐประหารบังคับให้ ลาออกภายใน ๒๔ ชั่วโมง (รัฐประหารเงียบ))
๒๑	จอมพล แปลก พิบูล สงคราม(หลวงพิบูล สงคราม)	๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๑	๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ (เลือกตั้งทั่วไป)
๒๒		๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒	๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒		คณะบริหารประเทศชั่วคราว

	ตะตังคะ))	๒๔๕๒	พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๖๕ อีกครั้งหนึ่งไปพลางก่อน (รัฐประหารตนเอง)
๒๓		๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔	๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔		มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรประเภทที่ ๒ ขึ้นใหม่
๒๔		๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔	๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๕๕ (เลือกตั้งทั่วไป)
๒๕		๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕	๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐		สภาผู้แทนราษฎรครบวาระ (เลือกตั้ง ทั่วไป)
๒๖		๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐	๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐		รัฐประหาร นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
	คณะทหาร นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะผู้รักษาพระนคร ฝ่ายทหาร ^[๔]	๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐	๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐	๕ วัน	แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่
๒๗	นายพจน์ สารสิน	๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑		ลาออก (เลือกตั้งทั่วไป)
๒๘	จอมพล ถนอม กิตติขจร	๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑	๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑		ลาออกและรัฐประหาร นำโดยจอม พลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
	คณะปฏิวัติ นำโดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑	๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒		ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ และ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่
๒๙	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒	๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖		นายกรัฐมนตรีถึงแก่อสัญกรรม
๓๐	จอมพลถนอม กิตติขจร	๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖	๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ (เลือกตั้งทั่วไป)

๓๑		๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒	๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔		รัฐประหาร โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร (รัฐประหารตนเอง)
	คณะปฏิวัติ นำโดยจอมพล ถนอม กิตติขจร	๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔	๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๕ และ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี
๓๒	จอมพล ถนอม กิตติขจร	๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕	๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖		ลาออก (เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา)
๓๓	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖	๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗		ลาออก (อ้างเหตุร่างรัฐธรรมนูญไม่ เสร็จ)
๓๔		๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗	๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ (เลือกตั้งทั่วไป)
๓๕	หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช	๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘	๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘		ไม่ได้รับความไว้วางใจ จากส.ส. ใน การแถลงนโยบาย
๓๖	พลตรี หม่อมราชวงศ์ กึกฤทธิ์ ปราโมช	๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘	๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๓๗	หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช	๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙	๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙		ลาออก (วิกฤตการณ์จอมพล ถนอม กลับประเทศเพื่ออุปสมบท)
๓๘		๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙	๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๑๑ วัน	รัฐประหาร โดยพลเรือเอก สงัด ชลอ อยู่
	คณะปฏิรูปการปกครอง แผ่นดินนำโดย พลเรือ เอก สงัด ชลออยู่	๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๒ วัน	แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ และ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นผลให้คณะปฏิรูปฯ แปรสภาพ เป็น สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
๓๙	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙	๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐		รัฐประหาร โดยพลเรือเอก สงัด ชลอ อยู่

	คณะปฏิวัติ นำโดย พลเรือเอก สัจด์ ชลออยู่	๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐	๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐	๑ เดือน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๒๐ และ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่
๔๐	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐	๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ (เลือกตั้งทั่วไป)
๔๑		๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒	๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓		ลาออก (วิกฤตการณ์น้ำมันและผู้ลี้ภัย)
๔๒	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓	๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๔๓		๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖	๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๔๔		๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๘	๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๔๕	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑	๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓		ลาออก แล้วจัดตั้งรัฐบาลใหม่
๔๖		๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓	๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔		รัฐประหาร นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์
	คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์	๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔	๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔	๕ วัน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ และ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่
๔๗	นายอานันท์ ปันยารชุน	๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔	๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕		ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ (เลือกตั้งทั่วไป)
๔๘	พลเอก สุจินดา คราประยูร	๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕	๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕		ลาออก (เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ)

	นายมีชัย ฤชุพันธุ์	๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕	๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕		
๔๙	นายอานันท์ ปันยารชุน	๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕	๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๕๐	นายชวน หลีกภัย	๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕	๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๕๑	นายบรรหาร ศิลปอาชา	๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘	๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๕๒	พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ	๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙	๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐		ลาออก (วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ)
๕๓	นายชวน หลีกภัย	๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐	๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๔		ยุบสภา (เลือกตั้งทั่วไป)
๕๔		๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๔	๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘	๑๔๖๑ วัน	สภาฯ ครบวาระ ๔ ปี
๕๕	พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร	๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘	๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙		ยุบสภาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่ต่อมาถูกศาลพิพากษาให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ต่อมาเกิด รัฐประหาร โดยพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ระหว่างที่ ครม.รักษาการเพื่อรอการเลือกตั้งครั้งใหม่
	คณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบ ประชาธิปไตยฯ (คปค.) นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน	๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙	๑๒ วัน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๙ และแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนใหม่

๕๖	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕	๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑	๔๘๖ วัน	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ (เลือกตั้งทั่วไป)
๕๗	นายสมัคร สุนทรเวช	๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑	๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑	๒๒๑ วัน	ศาลรัฐธรรมนูญ ตัดสินให้พ้นจาก ตำแหน่ง เพราะกระทำการที่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ
	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์	๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑	๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑	๕ วัน	
๕๘	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์	๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑	๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	๗๕ วัน	ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ยุบพรรคพลัง ประชาชนและตัดสิทธิ์ทางการเมือง ของคณะกรรมการบริหารพรรคคน ละ ๕ ปี
	นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล	๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	๑๕ วัน	
๕๙	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑	ปัจจุบัน		

การปฏิวัติรัฐประหารของไทย

การที่ไทยมีคณะรัฐมนตรีนานหลายชุด บางชุดก็อยู่ในตำแหน่งในช่วงเวลาอันสั้น และส่วนมากแล้วมักจำอยู่ในตำแหน่งไม่ครบวาระ ทั้งนี้เป็นเพราะมักจะมี การแย่งชิงอำนาจกันเอง ในหมู่ของคณะที่ยึดอำนาจเปลี่ยนการปกครอง ซึ่งบางครั้งก็จะใช้วิธีการ ยึดอำนาจโดยใช้กำลัง บางครั้งจะใช้วิธียึดอำนาจแบบเงียบๆ ไม่มีการเคลื่อนย้ายกำลัง แต่จะใช้วิธีการบีบบังคับให้ลาออก หรือจี้บังคับให้ลาออกจากตำแหน่ง การพยายามใช้กำลังยึดอำนาจการปกครองนี้ ที่ทำไม่สำเร็จกลายเป็นกบฏไปก็หลายครั้ง และที่ทำการยึดอำนาจได้สำเร็จก็มีหลายครั้งเช่นกัน พอสรุปวันเวลาของการยึดอำนาจ และคณะผู้ทำการยึดอำนาจได้สำเร็จโดยนับตั้งแต่ เปลี่ยนการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้ดังนี้²

๑. การปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ " คณะราษฎร " ซึ่งประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือนบางกลุ่ม จำนวน ๙๙ นาย มีพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้าคณะ ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ จาก ราชกาลที่ ๗ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศสืบต่อไป

² ดร.ลิจิต ชีรเวคิน,ศ. "การเมืองการปกครองไทยของไทย", สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑, ๔๘๒ หน้า

๒. รัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ พันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา พร้อมด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือนคณะหนึ่ง ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศอีกครั้งหนึ่ง เพื่อขอให้พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นลาออกจากตำแหน่ง

๓. กบฏวขเดช ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรเดช อิศริเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นหัวหน้าฝ่ายทหารจากหัวเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ก่อการเพื่อล้มล้างอำนาจของรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลได้แต่งตั้ง พ.ท.หลวง พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการกองกำลังผสม ออกไปปราบปรามจนประสบผลสำเร็จ

๔. กบฏนายสิบ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ ทหารชั้นประทวนในกองพันต่างๆ ซึ่งมีสิบเอกสวัสดิ์ มหะมัด เป็นหัวหน้า ได้ร่วมกันก่อการเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลสามารถจับกุมผู้คิดก่อการเอาไว้ได้ หัวหน้าฝ่ายกบฏถูกประหารชีวิต โดยการตัดสินของศาลพิเศษในระยะต่อมา

๕. กบฏพระยาทรงสุรเดช ๒๕ มกราคม ๒๕๘๑ ได้มีการจับกุมบุคคลผู้คิดล้มล้างรัฐบาล เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ให้กลับไปสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ดั้งเดิม นายพันเอกพระยาทรงสุรเดชถูกกล่าวหาว่าเป็นหัวหน้าผู้ก่อการ และได้ให้เดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ต่อมารัฐบาลได้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณา และได้ตัดสินประหารชีวิตหลายคน

๖. รัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คณะนายทหารกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมี พลโทผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าสำคัญ ได้เข้ายึดอำนาจรัฐบาล ซึ่งมีพลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้สำเร็จ แล้วมอบให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี จัดตั้งรัฐบาลต่อไป ขณะเดียวกัน ได้แต่งตั้ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๗. กบฏแบ่งแยกดินแดน ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จะมีการจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายคน เช่น นายทิม ภูมิพัฒน์ นายถวิล อุดล นายเตียง ศิริขันธ์ นายฟอง สิทธิธรรม โดยกล่าวหาว่าร่วมกันดำเนินการฝักอาวุธ เพื่อแบ่งแยกดินแดนภาคอีสานออกจากประเทศไทย แต่รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการจับกุมได้ เนื่องจากสมาชิกผู้แทนราษฎรมีเอกสิทธิทางการเมือง

๘. รัฐประหาร ๖ เมษายน ๒๕๕๑ คณะนายทหารซึ่งทำรัฐประหารเมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ บังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้วมอบให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าดำรงตำแหน่งต่อไป

๙. กบฏเสนานิการ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ พลตรีสมบุญ ศรีอนุชิต และพลตรีเนตร เขมะโยธิน เป็นหัวหน้าคณะนายทหารกลุ่มหนึ่ง วางแผนที่จะเข้ายึดอำนาจการปกครอง และปรับปรุงกองทัพจากความเสื่อมโทรม และได้ให้ทหารเข้าเล่นการเมืองต่อไป แต่รัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีทราบแผนการ และจะกุมผู้คิดกบฏได้สำเร็จ

๑๐. กบฏวังหลวง ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ นายปรีดี พนมยงค์ กับคณะนายทหารเรือ และพลเรือนกลุ่มหนึ่ง ได้นำกำลังเข้ายึดพระบรมมหาราชวัง และตั้งเป็นกองบัญชาการ ประกาศถอดถอน รัฐบาลจอมพล ป.

พิบูลสงคราม และนายทหารผู้ใหญ่หลายนาย พลตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการปราบปราม มีการสู้รบกันในพระนครอย่างรุนแรง รัฐบาลสามารถปราบฝ่ายก่อการกบฏได้สำเร็จ นายปรีดี พนมยงค์ ต้องหลบหนีออกนอกประเทศอีกครั้งหนึ่ง

๑๑. **กบฏแมนฮัตตัน ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๔** นาวาตรีมนัส จารุกา ผู้บังคับการเรือรบหลวงสุโขทัยใช้ปืนจู่โจมพล ป. พิบูลสงคราม ไปกักขังไว้ในเรือรบศรีอยุธยา นาวาเอกอานน บุญยทธิธาดา หัวหน้าผู้ก่อการได้สั่งให้หน่วยทหารเรือมุ่งเข้าสู่พระนครเพื่อยึดอำนาจ และประกาศตั้งพระยาสารสาสน์ประพันธ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เกิดการสู้รบกันระหว่างทหารเรือ กับทหารอากาศจอมพล ป. พิบูลสงคราม สามารถหลบหนีออกมาได้ และฝ่ายรัฐบาลได้ปราบปรามฝ่ายกบฏจนเป็นผลสำเร็จ

๑๒. **รัฐประหาร ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๔** จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจตนเอง เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถควบคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาได้ ต้องใช้วิธีการให้ตำแหน่งและผลประโยชน์ต่างๆ แก่บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอยู่เสมอ

๑๓. **กบฏสันติภาพ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๗** นายกุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา) และคณะถูกจับในข้อหากบฏ โดยรัฐบาลซึ่งขณะนั้นมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เห็นว่าการรวมตัวกันเรียไรเงิน และข้าวของไปแจกจ่ายแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งขณะนั้นกำลังประสบกับความเดือดร้อน เนื่องจากความแห้งแล้งอย่างหนัก เป็นการดำเนินการที่เป็นภัยต่อรัฐบาล

๑๔. **รัฐประหาร ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐** จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะนายทหารนำกำลังเข้ายึดอำนาจของรัฐบาลซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากเกิดการเลือกตั้งสกปรก และรัฐบาลได้รับการคัดค้านจากประชาชนอย่างหนัก จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ต้องหลบหนีออกไปนอกประเทศ

๑๕. **รัฐประหาร ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑** เป็นการปฏิวัติเงียบอีกครั้งหนึ่ง โดยจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้น ลากออกจากตำแหน่ง ในขณะที่เดียวกันจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในขณะนั้น ได้ประกาศยึดอำนาจการปกครองประเทศ

๑๖. **รัฐประหาร ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๔** จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ทำการปฏิวัติตัวเอง ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขึ้นทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ

๑๗. **ปฏิวัติโดยประชาชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๖** การเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญของนิสิตนักศึกษา และประชาชนกลุ่มหนึ่งได้แผ่ขยายกลายเป็นพลังประชาชนจำนวนมาก จนเกิดการปะทะสู้รบกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นผลให้จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ต้องหลบหนีออกนอกประเทศ

๑๘. **ปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ๖ ตุลาคม ๒๕๐๙** พลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่ และคณะนายทหารเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ เนื่องจากเกิดการจลาจล และรัฐบาลพลเรือนในขณะนั้นยังไม่สามารถแก้ไข

ปัญหาได้โดยทันที คณะปฏิวัติได้ประกาศให้มีการปฏิวัติการปกครอง และมอบให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

๑๕. **กบฏ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๐** พลเอกฉลาด หิรัญศิริ และนายทหารกลุ่มหนึ่ง ได้นำกำลังทหารจาก กองพลที่ ๕ จังหวัดกาญจนบุรี เข้ายึดสถานที่สำคัญ ๔ ภายใต้การนำของ พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลอากาศเอกกมล เดชะคุงคะ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลเอกเสริม ณ นคร ผู้บัญชาการทหารบก ได้ปราบปรามฝ่ายกบฏเป็นผลสำเร็จ พลเอกฉลาด หิรัญศิริ ถูกประหารชีวิตตาม คำสั่งนายกรัฐมนตรี

๒๐. **รัฐประหาร ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐** พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะนายทหารเข้ายึด อำนาจของรัฐบาล ซึ่งมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐบาลได้รับความไม่พอใจจาก ประชาชน และสถานการณ์จะก่อให้เกิดการแตกแยกระหว่างข้าราชการมากยิ่งขึ้น ประกอบกับเห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในการปฏิรูปการปกครอง ซึ่งมีระยะเวลาถึง ๑๒ ปีนั้นนานเกินไป สมควรให้มีการ เลือกลงตั้งขึ้นโดยเร็ว

๒๑. **กบฏ ๑ เมษายน ๒๕๒๔** พลเอกสัณห์ จิตรปฏิมา ด้วยความสนับสนุนของคณะนายทหารหนุ่ม โดยการนำของพันเอกมณูญ รูปขจร และพันเอกประจักษ์ สว่างจิตร ได้พยายามใช้กำลังทหารในบังคับบัญชา เข้ายึดอำนาจปกครองประเทศ ซึ่งมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากเกิดความแตกแยก ในกองทัพบก แต่การปฏิวัติล้มเหลว ฝ่ายกบฏยอมจำนนและถูกควบคุมตัว พลเอกสัณห์ จิตรปฏิมา สามารถ หลบหนีออกไปนอกประเทศ

๒๓. **การก่อความไม่สงบ ๕ กันยายน ๒๕๒๘** พันเอกมณูญ รูปขจร นายทหารนอกประจำการ ได้นำ กำลังทหาร และรถถังจาก ม.พัน ๔ ซึ่งเคยอยู่ใต้บังคับบัญชา และกำลังทหารอากาศโยธินบางส่วน ภายใต้ การนำของนาวาอากาศโทมนัส รูปขจร เข้ายึดกองบัญชาการทหารสูงสุด กำลังทหารฝ่ายรัฐบาลโดยการนำ ของพลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้รวมตัวกันต่อต้านและควบคุมสถานการณ์ไว้ ได้ในเวลาต่อมา

๒๔. **รัฐประหาร ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔** โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติซึ่ง ประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพลเรือน ภายใต้การนำของพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้เข้ายึดอำนาจ การปกครองจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้สำเร็จ

๒๕. **รัฐประหาร ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕** รัฐประหาร ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นรัฐประหารใน ประเทศไทยซึ่งเกิดขึ้นในคืนวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕ โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ

จากการที่มีการยึดอำนาจการปกครอง ที่มีอยู่หลายครั้งนี่ จะเห็นว่าคณะที่ยึดอำนาจมักจะตั้งตัวเองเป็นคณะรัฐประหารบ้าง คณะปฏิวัติบ้าง คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินบ้าง และล่าสุดตั้งเป็นคณะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ อันที่จริงคำว่าปฏิวัติมีความแตกต่างกับคำว่ารัฐประหารหรือปฏิรูป คำว่าปฏิวัติ (Revolution) คือการเลิกล้มระบอบการปกครองเดิม เพื่อสร้างระบอบการปกครองที่เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ของการปฏิวัติขึ้นใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาผู้แทนราษฎร ยกเลิกพรรคการเมือง และโค่นรัฐบาลที่ได้บริหารประเทศอยู่ขณะนั้น แต่คำว่ารัฐประหาร (Coup d' Etat) โดยปกติมีความมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนคณะบุคคลเข้าเป็นรัฐบาล ทำการจับไล่รัฐบาลเก่าออกไป ตลอดจนปรับปรุงสภาผู้แทนราษฎรได้ตรงกับความต้องการของผู้ทำการรัฐประหาร ส่วนคำว่าปฏิรูป (Reform) มีความหมายเป็นการกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างรอบด้านไปสู่เป้าหมายที่ผู้กระทำการได้วางไว้ สำหรับการยึดอำนาจการปกครองของไทยเรานั้น ถ้าดูจากการกระทำจะคล้ายๆ กัน คือยกเลิกรัฐธรรมนูญยุบสภาผู้แทนราษฎร ยุบพรรคการเมือง เปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศใหม่ เราไม่เคยเลิกล้มระบอบการปกครอง ระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจ ก็ยังคงเหมือนเดิม ดังนั้นถ้าดูจากการกระทำ การยึดอำนาจของเราก็เป็นเพียงแค่รัฐประหาร มีเพียงครั้งเดียวที่ยึดอำนาจเมื่อ ๒๔ มิ.ย. ๒๕๓๕ เท่านั้นที่เข้าขั้นเป็นการปฏิวัติ เพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครอง แต่ในปัจจุบันเรามักจะใช้ เรียกการยึดอำนาจการปกครอง ว่าเป็นการปฏิวัติเสมอไป

สรุป

การปกครองของไทย ก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๕ นั้น แบ่งเป็น ๕ สมัยด้วยกันคือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑-๔) และสมัยปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ ในสมัยต่างๆ เหล่านี้ ระบบการปกครองแผ่นดินเป็นแบบเดียวกันคือ อำนาจอสูงสุดในการปกครองอยู่กับพระมหากษัตริย์เท่านั้น ซึ่งสามารถจะกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้โดยเด็ดขาดแต่ตั้งแต่ยุคสมัยของการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมา ก็มีแนวโน้มหลายอย่าง ที่แสดงถึงความตั้งใจของพระมหากษัตริย์ ผู้ปกครองประเทศ ที่จะให้ประเทศไทยเราได้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย เพียงแต่จะให้ประชาชนมีความพร้อม ทั้งในเรื่องของความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และในเรื่องของการศึกษา แต่ในระหว่างนั้น มีเหตุการณ์หลายอย่างที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้น และอาจจะ เป็นเพราะไทยเราเปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่ประชาชนที่ส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมนี้เอง ทำให้ประชาธิปไตยของไทยต้องล้มลุกคลุกคลานเป็น ไปอย่างไม่ราบรื่น มีการแย่งชิงอำนาจกันเองโดยใช้กำลังบ่อยครั้ง รัฐบาล หรือฝ่ายบริหาร ที่มีขึ้นตามครรลองของประชาธิปไตย ก็มักจะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่นาน ต้องเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยๆ

ระยะเวลา ๗๕ ปีตั้งแต่เปลี่ยนการปกครองมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ประเทศไทยมีรัฐบาลถึง ๕๕ ชุด และอำนาจในการปกครองส่วนใหญ่อยู่ในมือของทหาร นายกรัฐมนตรีส่วนมากก็เป็นทหาร มีนายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือนเพียงไม่กี่คนในจำนวนนายกรัฐมนตรี ๒๗ คน และถึงแม้ว่าจะมีการเลือกตั้ง แต่

บุคคลที่มาเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนมากจะมาจากบุคคลภายนอก ที่ไม่ได้เป็น ส.ส. และถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีที่เป็นทหารแล้วก็จะอยู่ในตำแหน่งได้นานกว่า นายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน จึงมักจะกล่าวกันว่า ประชาธิปไตยของไถยนั้น เป็นเพียงแค่ครั้งใบ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปทางการเมืองเพื่อให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

แต่จนถึงบัดนี้ประชาธิปไตยของไถยเราก็ยังไม่สมบูรณ์พอการเมืองของไถยยังไม่มั่นคง รัฐบาลที่ตั้งขึ้นมายังหาความแน่นอนไม่ได้ว่าจะอยู่ในตำแหน่งได้นานแค่ไหน จะครบวาระหรือไม่ และส่วนใหญ่ก็มักจะไม่ครบวาระ ดังที่คาดการณ์ไว้ การเมืองของไถยกว่าจะเข้าที่ เข้าทางมีความมั่นคง ก็คนต้องใช้เวลาอีกสักระยะหนึ่ง จะช้าหรือเร็วเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับประชาชนว่าจะมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด และให้ความสนใจในการเมืองการปกครองอย่างจริงจังแค่ไหน เพราะประชาชนเท่านั้น ที่สามารถกำหนดทิศทางทางการเมืองได้

บรรณานุกรม

- จิร โชค (บรรพต) วีระชัย,และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป.กรุงเทพฯสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.
 พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ.รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน.กรุงเทพฯสำนักพิมพ์เดอะบุคส์.ม.ป.
 รุจิรา เตชางกูร ,สุรพันธ์ ทับสุวรรณ .หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง . กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
 ลิขิต ชีรวะกิน.วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย.กรุงเทพฯสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,๒๕๔๒
 ลิขิต ชีรวะกิน ,ดร.ศ. การเมืองการปกครองไทยของไถย ,กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,
 ๒๕๔๓.
 วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ , สุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองไถย .กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, ๒๕๔๓.
 อานนท์ อภาภิรม. รัฐศาสตร์เบื้องต้น.กรุงเทพฯสำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,๒๕๒๘.